

Sexuella övergrepp

Faktaägare:

Patienten omhändertas på kvinnokliniken, dagtid på gynmottagningen och under jourtid på avd 8. Patienter från västra länsdelen omhändertas på gynmottagningen Ljungby under dagtid eller i Växjö om det i Ljungby inte finns gynekolog tillgänglig.

Omhändertagandet ska göras så snart som möjligt efter det att övergreppet skett, som längst inom 10 dagar. Helst ska omhändertagandet göras inom 72 timmar för bästa spårsäkringsresultat.

Samma omhändertagande ska ske oavsett om polisanmälan görs eller ej!

Omhändertagande - av misstänkt förövare

Omhändertagande och spårsäkring av misstänkt förövare ska inte ske på kvinnokliniken eller gynmottagningen Ljungby. Omhändertagande av förövare ska ske av läkare utsedd av Medicinalverket. Vid behov av kontakt med polis – ring 114 14, inre polisbefäl.

Om läkare enligt ovan inte finns att tillgå ska undersökningen av misstänkt kvinnlig förövare utföras på kvinnokliniken, men av annan person och i annan lokal än där omhändertagandet av offret skett.

Omhändertagande – före undersökning

- Patienten får ett eget rum där hon kan vänta och ska inte lämnas ensam.
- Informera patienten om gången i omhändertagandet och att beslut om vård och behandling fattas av patienten själv.
- Patienten väljer den person som hon vill ha med som stöd.
- Fråga patienten om polisanmälan gjorts. Om så inte är fallet och patienten önskar detta så kan personalen vara behjälplig.
- Patienten informeras före undersökningen påbörjas om vad ett rättsintyg är.
- Skriftlig information finns i NCK-guiden och lämnas till patienten.
- Har patient behov av tolk ska detta erbjudas. Anhörig eller vän ska aldrig medverka i tolkning.

Anamnes/undersökning

Alla läkare ska kunna utföra en fullständig kroppsundersökning, gynekologisk/proktologisk undersökning, ta nödvändiga prover samt ha kunskap om fortsatt handläggning.

Gynekologen assisteras av sjuksköterska/barnmorska/undersköterska från gynmottagningen och under jourtid på avd 8 gyn-sektionen.

Vid mer än ett omhändertagande under är ett dygn är det viktigt att vårdpersonal byter kläder och att undersökningarna sker på olika rum med tanke på spårsäkring av DNA.

Använd spårsäkringsset och NCK-guiden för sexuella övergrepp som finns i setet.

NCK-guiden är en journalhandling och ska inte överlämnas till polisen. Ifyllt NCK-guide lämnas till sekreterare för att bifogas journalen, se nedan.

Blankett för spårsäkring och prover ifylls alltid. Underskrift av läkare och polis, om sådan närvarar. Blanketten kopieras och lämnas till sekreterare för inskanning i Cambio Cosmic under sökord: *Lab*.

Originalet fästes på spårsäkringskitets lock/ficka oavsett om kitet förvaras på kvinnokliniken eller omhändertas av polis.

- Anamnesupptagning – se rekommendationer för anamnesupptagning.
- Kroppsundersökning: hela kroppsytan med dokumentation om ev. skador.
- Gynekologisk och/eller proktologisk undersökning; med dokumentation om ev. skador.
- Provtagning KK:
HIV, syfilis, hepatit B/C, graviditetstest, etanol, klamydia och gonorré.
- Provtagning för spårsäkring:
DNA (lila kork 1 st), alkohol/droger (grå kork 2 st) urinprov rättskem. (2 st), topsprover, tejpning.
- Informera patienten om:
Att om polisanmälan är gjord överlämnas spårsäkringsproverna till polisen.
Att om polisanmälan inte är gjord sparas dessa på Kvinnokliniken upp till 2 år. Se särskilda rutiner.
- Digitalkamera – ska vara tillgänglig för fotodokumentation av skadorna.
- Akut p-piller (Norlevo) ges om det är indicerat.
- Hepatit-B vaccin om detta är indicerat.

Fotografering

Digital kamera förvaras på avd 8 i låst skåp på expeditionen. 9 st minneskort finns att tillgå på kvinnokliniken.

- Patientens samtycke inhämtas före fotograferingen.
- Alla synliga skador bör dokumenteras med färgfotografier.
- Använd till exempel operationsduk som bakgrund eller för att drapera annan kroppsytta. Undvik onödig exponering.
- Börja bildserien med bild på patientens identitet, dagens datum och klockslag.
- Ta översiktlig bild och detaljerad, ange höger/vänster, lägg ett måttband bredvid skador och skriv namn och personnummer på måttbandet, alternativt använd namnetikett, detta ska göras på samtliga foton i bildserien.
- Bildsekvens avslutas med tom bild.
- Bildminnet läggs i igenklistrat kuvert märkt med patientens namn och personnummer tillsammans med övriga handlingar som ska bifogas patientjournalen, se nedan. Bilderna infogas i Cambio Cosmic så snart som möjligt och minneskortet sparas på gynmottagningen i 7 dagar. Bildminne med tagna foton förvaras i låst kassaskåp på gynmottagningen, bildminnet rensas efter 7 arbetsdagar och returneras till avd 8. Bildminnet lämnas till polisen efter förfrågan med begäran om retur av bildminnet till kliniken.
- Om polis närvarar fråga om han/hon kan vara behjälplig med fotografering.
- Dokumentera alltid om fotografering inte skett.

Journalföring - dokumentation

Journalanteckningen kan komma att utgöra ett underlag för stödbevisning i rätten. Alla anteckningar ingår oberoende av yrkeskategori. Journalanteckningar sparas under vårdande enhet: SESAM-mottagningen KK alternativt Ljungby även om undersökningen görs på annan avdelning. Denna vårdande enhet har särskild sekretess

Undvik latinska termer – använd om möjligt svenska ord.

- Journalanteckningar:
  - ska återge kortfattat och specifikt anamnesuppgifter
  - ska beskriva patientens fysiska och psykiska tillstånd på ett sakligt sätt
  - ska beskriva skador på ett noggrant och objektivt sätt

- undvik bedömningar om hur adekvat patientens reaktion är på det inträffade.

- Notera tid (klockslag) för undersökningen och vem som assisterat

Handlingar som ska lämnas till sekreterare för att bifogas journalen

- NCK-guiden betraktas som originaljournal och ska skannas in i Cambio Cosmic under sökord: *Lokalstatus*.
- Kopia av blankett för spårsäkring skannas in under sökord: *Lab*.
- Bildminnet läggs i igenklustrat kuvert märkt med patientens namn och personnummer. Bilderna infogas i Cambio Cosmic.
- Ev begäran från polisen angående undersökning/rättsintyg.
- Samtliga dessa handlingar läggs i en plastficka och lämnas till sekreterare för att bifogas journalen.

Sekretess

Syftar till att skydda individens integritet. Upphör att gälla i följande fall:

- Om patienten själv samtycker till att uppgifter lämnas ut.
- Barn under 18 år vid misstanke om att barnet far illa på grund av anmälningsplikten till socialtjänsten.
- Sekretessgenombrott - vid misstanke om grövre brott kan sekretessen för offret och den misstänkta gärningsmannen brytas. Straffsats 1 år.

Omhändertagande – efter undersökning

- Efterfråga hur patienten mår och hur hennes behov av stöd och hjälp ser ut.
- Inventera positiva resurser i form av hjälp och stöd. Patienten bör inte vara ensam.
- Kuratorskontakt:
  - under vardag kontaktas kurator på kvinnokliniken alternativt gynnottagningen omgående för inledande samtal
  - under jourtid skriver barnmorska eller sjuksköterska ett Messenger till kurator för kvinnor under 23 år till VUM, övriga till kurator som tillhör kliniken.
- Vid stark akut krisreaktion kan det finnas behov av inläggning på avd 8. Patienten vårdas enskilt.

- Ställ frågan om det finns barn hemma. Vid behov av inläggning i den akuta fasen bör mor/barn samvårdas på barn/ungdomskliniken. Anmälan (se Cambio Cosmic blanketten "Anmälan om barn som far illa") till socialtjänst ska alltid ske vid misstanke om missförhållande för minderårig.
- Riskbedömning av ev. hotbild. Polis kontaktas angående skyddsåtgärder.
  - Skyddat boende
  - Kvinnojouren, 0470-488 08
  - Familjefrid Kronoberg dagtid, 0470-796 047

Återbesök

Tid för återbesök efter 2-4 veckor till barnmorska på SESAM. Om patienten är bosatt i västra länsdelen sker återbesöket på gynmottagningen Ljungby. Tid bokas av sekreterare.

- Provtagning efter 2-4 v: klamydia och gonorré.
- Kontrollera att patienten har fått information om uppföljning och eventuell tid till kurator.

Fortsatt uppföljning på SESAM alt. gynmottagningen Ljungby.

Efter 3 månader:

- STI-provtagning: syfilis och eventuell graviditet.
- Kontrollera att patienten har fått uppföljning av kurator eller är i behov av annat stöd.

Efter 6 månader:

- STI-provtagning: HIV, hepatit B + C.
- Behov av stöd, exempelvis kuratorskontakt.

Rättsintyg

- Utfärdas endast efter begäran från polis eller åklagare.
- Utfärdande av rättsintyg ska ske så snart som möjligt men kan ske vid olika tidpunkter.
- Begäran ska vara skriftlig och ange de frågeställningar som rättsintyget ska besvara.

- Läkare kan be om att få förhörprotokollet innan rättsintyget skrivs. Förhörprotokollet ska inte skannas in i Cambio Cosmic men ska diarieföras och förvaras (klin.sekr).
- Läkare som omhändertar patient som utsatts för sexualbrott eller brott mot barn har skyldighet att utfärda rättsintyg. Läkaren bör ha god klinisk erfarenhet eller handleds av erfaren läkare.
- Arbetsgång:
  - Mall för rättsintyg finns i NCK-guiden.
  - Rättsintyg dikteras oftast inte under jourtid utan någon av de närmaste dagarna.
  - Sekreterarna skriver ut rättsintyget och lämnas till vederbörande läkare för genomläsning och ev. korrigerig (rådgör gärna med en erfaren kollega).
  - Det är viktigt att det som skrivs går att intyga. Fynden relateras till beskrivningen av händelsen som pat. berättat/förhörprotokollet beskriver.
  - Uppgifter om tidsåtgång för undersökningen, dikteringen samt sekreterare anger tidsåtgång för skrivandet av rättsintyget för att debitera rätt avgift för rättsintyget, timtaxa.

Handläggning av person under 18 år

- Ska ske i samråd med barnläkare.
- För anamnesupptagning och fullständig undersökning gäller:
  - barnläkare ansvar för mindre barn. Ev. kan genitalia undersökas tillsammans med gynekolog samt en spårsäkring.
  - gynekolog ansvarar för flickor mellan 14 och 18 år som kommit i puberteten, detta sker i samråd med barnläkare.
- Föräldrar/vårdnadshavare ska tillkallas i största möjligaste mån. Gäller ej då någon av dessa misstänks vara förövare.
- Vid drogpåverkan eller berusning – samråd med läkare på barn- ungdomskliniken var patienten ska vårdas.
- Anmälan (se Cosmic) till socialtjänst ska alltid ske vid misstanke om missförhållande för minderårig.
- Sjukvårdspersonal får anmäla till polis vid misstanke om brott mot minderårig.

Vid upptäckt av felaktig information eller länk, vänligen meddela faktaägare

Giltig fr.o.m: 2015-09-15
Giltig t.o.m: 2017-09-15
Identifierare: 90090
Sexuella övergrepp

